

My, vdané učitelky

Kreslil M. Novák - Praha.

NAPSALA GITA SPONAROVÁ

1.

OKO NA PUNČOŠE.

Zvonek zazvonil.

Třídy ožily, děvčata s hlasitým hovorem vycházela na chodbu a školník si připravoval horké párky.

Byla přestávka.

Dveře do sborovny se otevřely a jimi vešla mladá žena. Hedvábný pracovní plášť měla rozepnutý a vlál kolem její štíhlé, pečlivě udržované postavy. Vlasy odbarvené do červenavého tónu poletovaly kolem jejího zajímavého obličeje, ve kterém vynikaly dvě nervosní hnědé oči.

»Zase mně prasklo očko na punčoše,« hlásila plná rozhořčení.

Několik hlav se zvedlo, pokývly na pozdrav a zase se sklonily ke svému zaměstnání. Byly to samé mužské hlavy a žádnou z nich nezajímalo, že kolegyni Pouzarové se roztrhla punčocha.

»Hrozné to je,« zlobila se Pouzarová. »Člověk aby jen vydělával na ty punčochy. Takové peníze to stojí a hned se to roztrhá. Copak vy,« obrátila se ke svým mužským kolegům. »Vy vidíte jen hezké nohy, ale že na nich jsou punčochy za celé jmění, to vás ani nenapadne.«

»Vaše nohy by byly hezké i v lyžařské punčoše,« lichotil se Pouzarové učitel Malý. Říkalo se o něm, že je zamilován do své temperamentní kolegyně a žákyňe si šeptaly, »že Don Juan bere na tára-babu.«

Učitel Malý, řečený Don Juan, byl ostatně zamilován do všech svých kolegyně, ale největší úspěch měl u Pouzarové. Ne, že by ho Pouzarová měla v lásce, na to jí byl příliš domýšlivý, ale prostě proto, že byl nejslušnějším mužem ve sboru, ovšem kromě učitele Hejny.

Klidně zkoušela na něm všechny odstíny flirtu, mučila ho svým odmítáním a vynášela ho do nebes svým úsměvem. Foukala mu klidně kouř své cigarety pod nos, a když jí tiskl ruku, myslela na to, jak je nemožný v hnědých botkách k tmavým šatům.

Malý, který by za nic na světě nepřiznal, že jedinou ženou, se kterou se setkal v životě, byla právě jeho žena a že jediné dobrodružství, které prožil, byly zasnuby dohozené oběma matkami, hrál si na světáka a znalce žen. Roztrušoval o Pouzarové pikantní historky, jejichž konec zamlčel a místo něho jen labužnický přivíral oči. Všichni ho však znali a smáli se mu za zády. Také dnes mrkli na sebe a pozorovali, jak se s narovnanou kravatou kroutí kolem.

»Počkejte, mám nápad,« zvolala vtom Pouzarová. »Zalepím si očko lakem na

nehty a odpoledne si je dám vyplést.« Ihned začala hrabat ve své ohromné kabelce, kde se válela pudřenka vedle tlustého plnicího pera, notes s »kulemi« a tyčinka na rty.

Za okamžik vytáhla lahvičku s červeným lakem a již si štětečkem zalepovala prasklou punčochu.

»Lak na nehty, to má. Ale krabičku se šitím, ne,« ozval se vtom hluboký hlas za Pouzarovou.

Ani se nemusila otáčet, aby poznala, že to promluvil její největší nepřítel, člověk, »který jí pil krev«, učitel Hejna.

»Aby vy jste si nepřisadil,« hodila mu přes rameno.

Ale Hejna již neslyšel. Opravoval nějaký výkres a tiše nad ním huboval.

»Kolego, podržte mně ten lak,« obrátila se Pouzarová k Malému. Ten se div v kříži nezlomil, jak se sehnul k lahvičce. Pouzarová si přehodila nohu přes nohu a znovu rozévřela svoji kabelku. Nedbale do ní vhodila podaný lak a vytáhla pouzdro na cigarety. Pak s neďbalým »dovolte«, si zapálila.

Hejna uhodil tužkou o stůl a pravil:

»Dvanáct mužských tady je a žádný nehulí jako ty ženské. Celý den dýchám dobrý vzduch, jen v té sborovně není vidět pro samý kouř.«

Pouzarová jako by neslyšela. Vypouštěla kroužky kouře a blýskala při tom očima po Hejnovi.

»Adonis zuří,« prohodila pak k Malému. Tak totiž nazývaly žákyně hezkého Hejnu pro jeho vysokou postavu.

»Zuřím,« připustil Hejna. »Žili bychom si jako v ráji, jen kdyby zde těch ženských nebylo.«

»No, no, no,« krotil ho Malý ve snaze zalichotiti se Pouzarové.

Vtom se však otevřely dveře a vešla jimi vysoká, tělnatá blondýna.

»Dobrý den,« kývla na všechny.

»Dobrý den,« odpověděli jí jaksi radostně.

Pouzarová vycítila, že ji nikdy nevívali tak radostně, jako tuto nehezkou nepřijemnou Markovou.

A Marková, která snad nebyla hezká, ale svým způsobem milá, sedla si pohodlně na židli vedle Hejny. Ihned vytáhla z bílého pláště promaštěný balíček a labužnický vytáhla z něho dva krajíce, tlustě mazané sádlem. Pomalu rozložila je vedle výkresů učitele Hejny a rozpustile vytahovala husí játra z namazaného sádla.

»Ženská,« zahřměl na ni Hejna. »Vždyť mně to celé promastíte. Žáby pak řeknou, že jsem jim na výkresech obědval.«

»Mužský,« ohrazovala se bodře po něm. »Víte, co je to mít dvě mrňavé děti, vést domácnost a ještě učit? Na to člověk potřebuje fond. A já vám říkám, že jedině to jídlo mne drží při zdraví.«

»Jak říkám, ženské,« hučel Hejna a odtahoval své výkresy. »Dělá to deset věcí najednou, ale ani jednu pořádně. Něco tím trpět musí.«

»Máte pravdu,« nedala se Marková. »A to něco, jsem já.«

Při tom kousala s chutí ze svých krajíců.

Pouzarová pozorovala její zdravou chuť k jídlu.

»Že nemáš strach o svoji linii,« zeptala se starostlivě.

»Jo, děvče, linie, to je to poslední, na co při mém shonu člověk pomyslí.«

Při svém hovoru si ani nepovšimly, že do sborovny vešla třetí učitelka, industriálka Zučková. Taková žensky drobná byla, černovlasá s ulekanými očima. Tiše usedla si na roh velkého stolu, vytáhla papírek a něco počítala pohybující rty.

»Shon, shon,« říkala Pouzarová netrpělivě. »Dnešní žena má přece povinnost zůstat štíhlou a hezkou. Dá to hodně práce, stojí to i dost peněz, ale žádá se to na ní.«

»Jarmilo, je vidět, že nemáš děti,« pokývala Marková hlavou.

»Děti. Pořád se vymlouváš na děti. Nakonec nechceš říci, že takové děti dávají víc práce než moje tři zkoušky z odborů, nebo že víc zaměstnají, než společenské povinnosti?«

Marková nevěděla, zda se má smát nebo plakat.

»Lidi, slyšíte,« obrátila se divadelně k ostatním. »Kdo jste ženatý, a kdo máte děti, ujměte se mne. Hejno, vy přece máte kluka a taky jste dělal zkoušky. Řekněte, co je těžší?«

Hejna se rozesmál nad snadností odpovědi. Za ním rozesmáli se pak ostatní. Jen dvě učitelky se nesmály. Pouzarová, která dobře nevěděla, zda výsměch patří jí nebo Markové a pak drobná Zučková.

»Jistě dávají děti tolik práce?« zeptala se nesměle od svého rohu.

»Jejej, slepičko, ty jsi tady?« podivila se Marková.

A učitelka Zučková, které se všeobecně říkalo »slepička«, se provinile usmála, jako by se omlouvala za svoji přítomnost.

»Ach, Heleno, ani si neumíš představit, co taková dva kluci dovedou,« povzdechla Marková k »slepičce« a sedla si znovu na židli.

»Možná, že tvoji chlapi jsou taková,« prohodila uštěpačně Pouzarová. »Ale já kdybych měla jednu děti, to bych si je jinak vychovala.«

»Taký jsem si to myslíval,« vložil se do rozmluvy Hejna. »A dnes mám takového uličníka, že na něj chodí sousedé žalovat.«

2.

ŽENY MUSÍ PRACOVAT.

Po jeho slovech hovor utichl.

Pouzarová pohodila hlavou, jako by chtěla něco prohodit o rozmazlených děckách. Pak udusila cigaretu a sáhla po novinách na stole. Po svém naučeném »dovolte«, zahlobala se do čtení a zmizela za plachtou novin.

Marková pustila se znovu do svých krajíců a »slepička« se sklonila nad svými výpočty.

Nadarmo neříkaly jí žákyně i kolegové »slepička«. Podobala se skutečně kvočně, které utekla kačata na rybník. Její hezký obličej činil dojem, že se stále něčeho strachuje, že se neustále o někoho bojí. Ať hubovala nebo chválila, měly vždy žákyně dojem, že ublížily té malé ženě s bojácnými očima a v duchu si slibovaly, že to již vícekrát neudělají.

I její kroky, jimiž přecházela po třídě, podobaly se slepičím a její ruce byly tak malé, že se ztrácely v dlani každého, komu je podala.

»Jak tahle ženská mohla vystudovat, to je divné,« divíval se Hejna. A také dnes víc ze starostlivosti než ze zvědavosti sklonil se nad jejím papírkem.

»Maso 22 K, mrkev 2.30 K, 2 citrony 1 K...« stálo tam napsáno.

»A jéé,« pohvízdl si Hejna. V zápětí se však omlouval: »Nezlobte se, myslel jsem, že mně připravujete nějaké vzorky kreslení těch kabelek.«

Helena Zučková koktala něco o tom, že se nic nestalo. Hejna však několikrát polkl a prohodil spiklenecky:

»Vím, kde se dostanou tři citrony za korunu.«

»Kde?« zeptala se zvědavě.

A zatím, co jí vysvětloval, kde je onen laciný krám, poznali, jak si jsou blízcí.

»My s ženou také tak počítáme,« dodal nakonec. »To víte, s naším platem nejdou dělat žádné zázraky.«

Vtom byl přerušen jízlivým smíchem Pouzarové.
»Halóóó, čtli jste to v novinách, že mají být propuštěny vdané ženy z míst? To je nápad, co?«
Všichni zvedli poplašeně hlavy.
Marková přestala kousat, jedna tvář se jí nadmula soustem, ale za chvíli pokračovala klidně v jídle.
»Proboha,« zděsila se Zučková. »To přece není možné.«

»Proč ne?« zeptal se jí starší souseď.
»Taky jsem o tom slyšela,« podotkla Marková.
»Kde jen se mohl takový nápad vylihnut, to nevím,« říkala hlasitě Pouzarová. »Nač jsme tedy studovaly, proč jsme svá nejlepší léta ztrávily mezi rozvráskanými děckami? Abychom teď, po patnácti letech, ustoupily mužům a vrátily se ke škopkům?«
»Ani bych neřekl, že je vám tolik let,« řekl jí Hejna.
A Malý si v duchu rychle počítal: V osmnácti šla z ústavu, plus patnáct je 33 roků. No, není to na ní vidět, hlavně, že je šik a monděnní.

»A to byste strpěla, aby k vůli vám strádaly rodiny, aby mladí mužové se nemohli ženit, aby se hromadili nezaměstnaní?«

»Nesmysl. Copak může někdo za můj plat uživit rodinu? Mně to nestačí ani na oblečení.«

»Ani na punčochy,« štípl ji poznámkou Hejna.

»Na mou duši, ani na ty punčochy,« přitakala mu Pouzarová ochotně. »A kdybychom měli být živi jen z mužova platu, tak...«

»Kolik má tvůj muž?« zeptala se pohotově Marková.

»Nóóó,« váhala Pouzarová. »Kolem čtyř tisíc, ale...«

»Ale jenom na papíře, vidíte. Diety a renumerace v to nepočítají,« ozval se Hejna.

»Nebudte jedovatý,« usazovala ho Pouzarová. »Kdyby to bylo i čtyři a půl tisíce, nemůže s tím normální rodina vyjít.«

»Normální ano, ale nenormální ne,« odpovídal Hejna. »Kolegyně, já nemám ani polovic, má žena také není zaměstnaná, máme malého kluka a přiznám se, že přece nějaký ten krejcar ušetříme.«

»Vidíte,« bránila se Pouzarová. »Tak jsem národohospodářsky užitečnější než vy. Já utratím tolik peněz za měsíc a vy ještě škudlíte a schováváte po punčochách.«

»Jenže je rozdíl v tom, za co se ty peníze utratí.«

»Švadlena, holič, manikýrka, všichni chtějí být živi,« bránila se Pouzarová.

»Že můžete myslet na manikýru, když se musíme ptát, zda budeme živi my samotné,« ozvala se nečekaně Zučková.

»No, živi snad ano,« odpovídala jí Marková. »Ale jak? Jen když ty děti budou mít co jíst, jen když zbyde na uhlí.«

»Snad nechceš říci, že bys vydržela bez divadel, ka-

varen a cestování,« obrátila se Pouzarová na Markovou.

»Děvče, děvče, když má člověk doma kojenečka, je rád, že se vyspí a nemyslí na divadla ani na cestování. To si vynahradíme, až budeme staří, říkáme si s mužem, ale oba víme, že je to jen utěšování.«

Pouzarová vrtěla hlavou.

»Ty se nezdáš příliš dotčena,« pátrala u Markové.

»Abych pravdu řekla, ne. Už jsme si s mužem kolikrát říkali, zda by nebylo lepší, kdybych odešla ze školy. To víš, domácnost mým zaměstnáním trpí.«

»Domácnost, domácnost. Přece máš služku, ne?«

»Mám, hodnou holku, ale nemohu jí pověsit na krk dvoupokojový byt, vaření, praní a dvě děti k tomu.«

Pouzarová byla krajně rozhořčena. Chtěla něco prohodit o lidech, kteří mají děti, i když na to nejsou poměry, dala se skoro strhnout, ale zazvonění ji zachránilo od nevkusné věty.

3.

POPÁLENÁ KŘÍDLA.

»Teď má jít člověk takto rozrušený učit,« zahubovala Pouzarová a vyšla ze sborovny. Za ní zvedli se ostatní. Marková kousala ještě v chůzi svůj chléb a nevzrušená zastavila se u Zučkové.

»Ty nejdeš do třídy?«

»Ne, měla jsem jen do deseti. Teď tady potřebuji vysvětlit kolegovi nějaké vzorky na kabelky, které mně mají v kreslení propracovat, pak si něco musím spočítat a v jedenáct počkám na tebe. Chtěla bych se tě na něco zeptat.« Poslední slova říkala již zase tak provivně, s tichým smutkem v hlase, jako by se omlouvala za to, že na chvíli odložila svůj smutek.

»Počkám na tebe,« usmála se na ni Marková a vyšla v rozepnutém plášti ze sborovny.

Helena osaměla s Hejnou.

Přistrčil sice k ní kreslicí čtvrtku, ořezal jí i tužku, ale Helena seděla nečinně s rukama v klíně.

»Myslíte, že se skutečně to vypovídání vdaných ze zaměstnání?« zeptala se po chvíli s povzdechem.

»Myslím, že ano. Konečně, něco na té věci je spravedlivé.«

»Spravedlivé. Jenže spravedlnost je slepá. Neptá se, z čeho bude člověk žít, nebere ohled na nás nejchudší.«

»No, kolegyně, ne tak tragicky. Při trošce uskrovnění půjde všechno.«

»Vám se to řekne. Nebo Pouzarové se to mluví. Ale co já si mám počít? Můj muž cestuje s psacími a počítačícími stroji. Kdo si, prosím vás, dnes koupí počítačící stroj? Aby si snad spočítal svoji bídu? Je zaměstnan na plat i na procenta z prodaných strojů. Plat je mízivý, někdy se těmi procenty zvýší, ale stejně je to málo. Copak, my dva bychom vyšli. Ale je u nás mužova matka a můj bratr. Bez zaměstnání.«

Radostí dětí i dospělých

Je vzduchovka ČZ, dokonalý strakonický výrobek. Do zvláštního

terče ČZ zastřílíte si s ní nejen venku, ale i doma v uzavřené místnosti

a ve cviku s ní najdete příjemné rozptýlení. Ve vašich dětech vychová

střelba ze vzduchovek ČZ sebeovládání, pevnou vůli a smysl pro přesnost —

Vám dá příležitost k dobrému sportu. Vzduchovky ČZ několika typů

vedou puškařské závody — v Praze závod Hubertus, Jindřišská 6.

ČESKÁ ZBROJOVKA STRAKONICE

»Kolegyně, neříkejte před mnou toto slovo,« přerušil ji rázně Hejna. »Je sice těžká doba, ale kdo chce opravdu pracovat, najde si vždy práci.«

»Máte jako vždy pravdu. Práce skutečně je, některé obory nemohou sehnat dobrého pracovníka. Ale uznáte, že člověk nestudoval celá dlouhá léta proto, aby ve svých třiceti letech šel kopat na stavbu, nebo dělat poslička za dvě stě korun. Každý máme své ideály, každý chceme výš a každý čekáme a hledáme to nejlepší. Vždyť bez naděje, bez ideálů a bez toužení, nebylo by lidského života. Kdo může vyčítat mému bratru, že žije u nás, že celé dny běhá za místem a že znovu a znovu posílá nabídky na všechny strany?«

Hejna by jí rád něco energického řekl, ale vypadala tak zničená, tak bezradná, že se pokusil vrátit jí důvěru v život.

»Podívejte se, i když vám tedy pan bratr ztěžuje rozpočet, ale věřím, že jeho hrdost nesnese jísti jen tak beze všeho chléb milosti, přece je tady maminka vašeho chotě. Snad má svoji pensičku a i když ne, pomůže vám v domácnosti, ušetříte na služce, uvaří vám, jistě výhodně nakupuje...«

»Maminka je nemocná,« přerušila ho Helena. Něco tragického znělo z její věty, že se toho Hejna polekal. Maně nabýval přesvědčení, že Zučkové opravdu není pomoci, že její případ je obzvláště nešťastný.

»To je ovšem zlé,« připustil. »To víte při řešení takovéto otázky nebude se brát zřetel na případy jedinců, bude se brát průměrný celek.«

Helena jen pokývala hlavou. Snad pochopila, že se její záležitostí zabývá Hejna jen ze slušnosti, že mu vlastně není nic do toho, zda nějaká Zučková přijde o místo nebo ne. Sklonila proto rozpačitě hlavu, chopila se tužky a s vlídným úsměvem, se kterým vcházela vždy do třídy, začala kreslit. »Nechte na děvčatech, ať si zvolí mezi korálovým vyšíváním, mezi kelímovým stehem anebo mezi aplikací...«, hovořila měkce. A jen dobrý pozorovatel poznal, že tato měkkost je naučena dlouhým odříkáním, že je v podstatě velmi tvrdou.

Hejna byl dobrým pozorovatelem. Jak se tak díval na její skloněnou hlavu, pochopil, že před ním sedí jedna z těch životem zaskočených žen, které se rozletí do světa plny touhy býti dobré a užitečné, a stahují se s popálenými křídly do ulity věčného úsměvu a dobré nálady.

Bylo mu jí líto. Taková drobná, taková slabá a život jí ubližuje. Podvědomě ozvala se v něm mužská touha ochraňovati slabých a měl skoro chuť pohlédit jí po hlavě jako svoji žákyni.

Neposlouchal ani, co mu povídá, pozoroval její vlasy, droboučké vrásky u očí i mateřské znamení vzadu na krku.

»Kolik jí může být let?« zeptal se sám sebe. I když mohl si přečísti její data někde na listině, začal sám hádat.

Byla z těch žen, zrovna jako Pouzarová, které do pozdního věku vypadají jako děvčátka, aby pak v jediném roce staly se z nich stařeny. Když si odmyslel její tragický nádech, možná, že i umělý, hádal jí tak dvacetpět let.

»Doba, kdy jsem teprve začala žít,« říkala Hejnova žena. I když Hejnova žena byla z těch šťastných stvoření, které si vždycky myslí, že jsou právě nyní nejšťastnější v celém svém životě, uznal Hejna, že dvacetpět let v ženě životě je něco tak růžového a přece krásnějšího, než nezralých osmnácti let. Hejna byl spravedlivý člověk, chápal lidi kolem sebe, a proto

byl toho mínění, že Helena Zučková je od života odstrčená. Byl o tom dokonce přesvědčen, ale nedal to na sobě znát. Naproti tomu Helena nebyla o svém odstrčení přesvědčená, ale dávala je na sobě znát.

»Ano, tak to bude nejlepší,« přerušil její dlouhý výklad, aby ji zbavil povinnosti objasňovati mu něco.

Podívala se na něho překvapena, neboť jeho slova nehodila se vůbec k tomu, o čem zrovna mluvila.

»Nechám děvčata kreslit, co chtějí,« usmál se na ni. Odpověděla mu rovněž úsměvem.

»Teď jdu do kreslírny připravit si barvy a vy si tady v klidu počítejte, zda tento měsíc vyjdete.« Řekl jí to vesele a ona to také tak přijala. Pak skutečně vyšel a Helena osaměla.

Moucha bzučela za sklem a Helena počítala.

»Splátka na nábytek, elektrika, Pepovi podrazit boty, brambory objednat, teď odložit na činži, zaplatit máslo u hokyně, předplatit noviny...«

Tady se Helena odmlčela ze svého polohlasného hovoru.

»Noviny? To je třináct korun. Třináct korun a ještě dvě k tomu a byly by ty podražené boty. Ale zase noviny. Přece jsme vzdělání lidé, musíme číst noviny.«

Noviny tedy zařadila do rozpočtu a u podrážek udělala otazník. Třeba nebudou zapotřebí a kdyby tento měsíc nepršelo, mohly by počkat do příštího měsíce.

Tak počítala Helena, časem si v zamyšlení přejela rukou tvář, až ji vyrušil zvonek hlásící jedenáct hodin.

4.

SVATBA NENÍ KONEC.

Před vchodem stálo červené autíčko Pouzarové. Jeho majitelka právě přicházela se zamračenou tváří, dopínajíc si svůj elegantní plášť.

V chůzi kývla na Helenu. Snad to měl být pozdrav, snad to bylo pouhé zjištění její přítomnosti. Potom vstoupila pomalu do vozu a váhala se spuštěním motoru.

Vtom se však rozletěly dveře a vyběhl Malý. Byl směšný ve své horlivosti, s jakou se omlouval a jak poskakoval kolem vozu.

Pouzarová nevyjasnila obličej, otevřela prostě dveře a Malý do nich vstoupil. Na celém jeho chování bylo zřejmo, že se mu podobné pocty dostalo od Pouzarové po prvé, že je jí nesmírně potěšen a že se snaží vypadat co nejpřirozeněji.

Helena viděla celý tento výstup klidnými očima. Pozorovala i auto, jak se pomalu rozjíždělo a najednou jí přišlo něčeho líto. Ne snad toho, že Pouzarová svezla Malého místo ní, ale toho, že jedna z nich má na auto a druhá počítá, zda si bude moci dát podrazit střevíce.

Z jejich myšlenek vyrušilo ji mocné zavěšení se pod její ruku. A hned na to řekla Marková hodně hlasitě:

»Že se nestydí.«

»Proč?« bránila Helena Pouzarovou. »Vždyť to není nic tak strašného svézti svého kolegu.«

»Snad to nic není, ale koukni se kolem sebe.«

Helena se rozhlédla. Před vraty rozcházely se domů nejvyšší ročníky. Čtrnáctiletá děvčátka, samá noha, samá ruka, s nevybarvenými obličejí, s pleťovými vadami, takoví pulci budoucích žen. Jejich pohyby byly nepřirozené, smích násilně hlasitý, aby každý měl dojem, že se ony dámy ze třetí měšťanky výborně baví. Na jejich jednoduchých pláštích seděla najednou nápadná, většinou vlastnoručně zrobená ozdoba, která měla čtrnáctiletou žabku změnit v dámu.

Všechny tyto dívky strkaly se lokty, ukazovaly za odjíždějícím autem a hihňaly se, jako to viděly u ně kterého svého ideálu.

»Vidíš, jak vše pozorují,« řekla Marková. »A podívej se, že nás ani jedna nenapodobuje, ale Pouzarovou ano. Kouří po ní, nosí prsteny se skleněnými kameny přes púl prstu a kazí si nohy ve vysokých podpatcích.«

»Ale, jsou to žáby,« omlouvala je Helena.
»Dobře, žáby. Právě proto mají mít pěkný vzor a ne takovou koketu. Že se nestydí,« opakovala ještě jednou. Helena se najednou usmála.

»Víš, že tuto samou větu řekla Pouzarová o tobě?« A když viděla nechápavý obličej Markové, pokračovala:

»Tehdy, když jsi učila a bylo na tobě znát, že brzy budeš chovat. Pouzarová se o to ve sborovně velmi brala, jak k tomu nedospělá děvčata přijdou, aby musela hledět na tvoji postavu.«

Marková se rozzlobila, až jí tváře zčervenaly. Pod jejími světlými vlasy vypadalo zrudnutí ještě hrozivěji a Helena se hubovala, že o tom začala řeč.

»Tak, to bylo špatné, co? To neměly ty žáby vidět? Jenže takovou věc budou v životě víc potřebovat, než to koketování, které pochytí od Pouzarové. Moje mateřství bylo hanba a její malování, její svádění Malýho, to je na místě, což?«

»Ládo, drahoušku, uklidni se. Proč jsem jen o tom začínala řeč? Podívej se, já se tě na něco chtěla zeptat,« obracela hovor na jinou kolej.

Lída Marková byla z těch povah, které vybuchnou, ale ihned jsou zase klidné. Proto se starou bodrostí a ženskou zvědavostí se zeptala:

»A co jsi se chtěla zeptat?«
Teď zase zrudla Helena a nějak se jí nechtělo do vyptávání.

»No tak,« pobízela ji Marková. »Nebo si budu myslet, že jsi jenom tak chtěla odvést pozornost.«

»Když je to tak těžké,« vytáčela se Helena.
Marková poznala, že Helena se jí chce s něčím důležitým svěřit, a proto jí dopřála klidu, aby sebrala slova.

»Ani nevíš, jak nás ty žáby pozorují,« začala mluvit z jiného konce. »Ony si ještě myslí, asi podle dívčích románů, že ženský život končí svatbou. To se jim zdá však přece brzy a teď zkoumají, jako my badáme o posmrtném životě, co přijde potom. Dobře, má široká postava se jim nelíbila, hm. Ženským se nikdy nelíbí holá skutečnost. Ale koketování Pouzarové, její auto, hedvábné punčochy a drahé korále, to má pro ně půřab. A vidíš, Heleno, já bych ty své caparty nevyměnila ani za zámek s deseti auty.«

»To je to tak krásné, být maminkou,« zašeptala Helena.

»Clověče, někdy bys z kůže vyletěla, když ta děcka zlobí. Ale když tě zase ten starší vezme kolem krku a řekne to své „mámo“, nebo když se díváš na toho maličkého jak spí s pěstičkami u hlavy a na bradě má tři kapičky mlíčka, to teprve chápeš, že děti jsou opravdu dar nebes.«

Při svých slovech se zadívala se strany na Helenu. Šla vedle ní s očima rozzářenýma a vlahý odlesk ležel v nich. Byla v nich touha s přáním, bylo v nich skryto nejvyšší štěstí. A Lída Marková zvedla obočí v náhlém poznání. Neřekla však nic své přítelkyni, čekala, až se sama otáže.

»Ládo, stojí takové děcko hodně peněz?« přišla očekávaná otázka.

Lída věděla, že by měla ubezpečit Helenu o tom, že přece takový capart nemůže nic jíst, tedy také nic neříkat i bolestivou pravdu.

»Víš, naše mámy nás měly sedm, celou domácnost k tomu a ještě chodily na pole. Tímto faktem ohánějí se všechny kapacity nutící k větší populaci. Jenže tehdy nezáleželo na tom, zda nějaký ten živůtek předčasně zašel nebo neopatrností vzal za své. Takové slehnutí ne-

stálo skoro nic a jídla se vařilo tolik, že ten trošek se opravdu nepoznal. Kdo měl slabý žaludek, prostě to nevydržel a kdo měl silný, ten i trochu toho hladu snesl. Vidíš, vyrostla z nás dobrá generace, výběr byl docela přirozený a vychování mezi tolika sourozenci rovněž jen prospělo. Říkají o nás, že jsme tvrdí, že máme nedostatek citu a ideálů. Ale řekni mně, když dnes stojí narození dítěte tolik peněz, když se mu věnuje taková péče, mohla bys dovolit, aby ti zašlo, mohla bys s tichou resignací prohlásit, ano, měla jsem sedm dětí, tři mně z nich však umřely. Nenasadila bys, ty z generace bezcitných žen, všechno, nepracovala bys do úpadu, jen aby tvůj miláček mohl mít to nejlepší z nejlepšího a nehlídala bys ho jako oko v hlavě?«

Lída rozohnila se svými slovy, ale když uviděla polekaný výraz Helenin, trochu zchladla.

»Nějak jsem odbočila. Tedy v dnešní době, zde v Praze, stojí dítě dost peněz. Počítej vybavičku, porodnici, kočárek, zvýšenou pomoc v domácnosti a to je všechno za normálních okolností. Když se k tomu přidá nějaká nemoc, nepravidelnost, operace, když musíš dítě uměle krmit, to se potom nedoplatíš.«

Helena jen pokyvovala hlavou a v očích jí stály slzy.

Lída poznala, že její domněnka byla pravdivá.

»Ale netrap se, Heleno. Náš Ladka je již veliký, mohla bych ti přenechat vybavičku, kočárek koupíš starší, mám jednoho známého, ten by ti pověděl o dobrém sanatoriu, od Léčebného fondu také něco dostaneš, nemusíš mít proto z toho takový strach.«

Helena se jen smutně usmála.

»Jak víš, že budu chovat?«

»Božínku, vždyť ti to kouká z očí, vždyť to volá celá tvoje bytost.«

»Ládo, je to pravda. Ale kdybys věděla, jak se toho bojím.«

»Čeho, ty hlupáčku? Já mám dva kluky a kdybych měla dost peněz, chtěla bych jich mít třeba celou jedenáctku.«

»Té tělesné bolesti se ani tak nebojím. Ačkoliv i toho. Jsem přece jako pápěrka. Ty se svými rameny a boky, ty se nemusíš bát ničeho.«

»Jako pápěrka. Naše maminka nás měla sedm a byla uzlíček, že by ji malé dítě uneslo. Jednou mně dala ze své výbavy noční kabáty. To ti byla legrace. Já do nich nemohla vlézt a když jsem přece jeden navlékla, praskl po celých zádech.«

Helena pochopila, že jí chce Lída vyvést z její ponuré nálady a proto se truchlivě pousmála.

»Ale jak jsi řekla, mít hodně peněz, chtěla bych třeba celou jedenáctku.«

»Ty nebudeš mít kluka, tobě se narodí zába,« přerušila ji Marková.

»Jistě? Jak to poznáš? Já bych chtěla tolik holčičku. Víš takovou něžnou, malou, s kudrnatými vlásy.«

»Ty nic jiného mít nemůžeš. Jsi sama jako holčička, budete brzy iako dvě sestry.«

Helena dala se lehko svést na tento, pro ni radostný hovor. Líčila jak bude svoji holčičku houpat, česat, jak s ní bude chodit do parku na písek, jak jí bude vyprávět pohádky.

Lída k tomu jen mlčky kývala hlavou. Pak ostře pohledla na přítelkyni a řekla:

»Jen jestli ti na to zbude čas.«

»Čas? Jak to?«

»Chceš přece učit dál, ne?« otázala se Marková věcně.

»No ano. Musím. Jinak bychom přece nevyšli. Ale co učení má společného s mojí holčičkou?«

Lída se rozesmála.